

Ярослав ЧАЙКОВСЬКИЙ

кандидат економічних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, slawik1966@gmail.com, ya.chaikovskyi@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-1287-8094

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Вступ. У статті проведено аналіз тенденцій сучасного стану банківського кредитування малого і середнього бізнесу в Україні та банківських продуктів і програм допомоги малому і середньому підприємництву, які надають окремі державні банки. Обґрунтовано висновки щодо сучасного стану та визначено напрями розвитку банківського кредитування малого і середнього бізнесу.

Мета – проаналізувати сучасний стан банківського кредитування малих і середніх підприємств в Україні, визначити проблеми у цій сфері, а також розробити практичні і методологічні рекомендації щодо вдосконалення роботи банківських установ у сфері кредитування малого і середнього бізнесу.

Методи. Для класифікації малих і середніх підприємств, дослідження сучасного стану банківського кредитування суб'єктів малого та середнього бізнесу використані статистичні методи, а також аналізу та спостереження. За допомогою статистичного і графічного методів узагальнено статистичні дані, які відображено у таблицях і рисунках. На основі діалектичного методу пізнання проаналізовано банківські продукти та програми допомоги малому і середньому підприємництву. Узагальнення результатів використано для формулювання висновків щодо тенденцій і сучасного стану банківського кредитування малого і середнього бізнесу в Україні.

Результати. Вивчення тенденцій розвитку підприємницьких структур показує, що сучасні економічні фінансові негаразди, що обумовлені пандемією COVID-19, поставили сектор малого і середнього підприємництва у вкрай складні фінансові умови. Проведено аналіз причин зниження темпів банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Розглянуто банківські продукти та програми допомоги малому і середньому підприємництву, які надають окремі державні банки. Обґрунтовано основні напрями активізації кредитування банківськими установами суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Перспективи. На тлі проблем, які пов'язані з кредитуванням малих і середніх підприємств, особливий інтерес становлять освоєння та впровадження нових кредитних технологій, інноваційних проектів, розробка нових банківських продуктів і послуг для малих і середніх підприємств.

Ключові слова: малий і середній бізнес, мікропідприємства, джерела фінансування капітальних інвестицій, банківські установи, банківське кредитування, державна підтримка малого і середнього бізнесу.

Табл.: 2, бібл.: 15.

Ярослав ЧАЙКОВСКИЙ

кандидат экономических наук, доцент, Запорожский национальный университет, Тернополь, Украина

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Введение. В статье проведен анализ тенденций современного состояния банковского кредитования малого и среднего бизнеса в Украине, банковских продуктов и программ помощи малому и среднему предпринимательству, которые предоставляют отдельные государственные банки. Обоснованы выводы о современном состоянии и определены направления развития банковского кредитования малого и среднего бизнеса.

Цель – проанализировать современное состояние банковского кредитования малых и средних предприятий, определить проблемы в данной сфере, а также разработать практические и методологические рекомендации по совершенствованию работы банковских учреждений в сфере кредитования малого и среднего бизнеса.

Методы. Для классификации малых и средних предприятий, исследования современного состояния банковского кредитования субъектов малого и среднего бизнеса использованы статистические методы, а также анализа и наблюдения. С помощью статистического и графического методов обобщены статистические данные и отражены в таблицах и рисунках. На основе диалектического метода познания проанализированы банковские продукты и программы помощи малому и среднему предпринимательству. Обобщение результатов использовано при формулировании выводов о тенденциях и современном состоянии банковского кредитования малого и среднего бизнеса в Украине.

Результаты. Изучение тенденций развития предпринимательских структур в Украине показывает, что современные экономические финансовые проблемы, обусловленные пандемией COVID-19, поставили сектор малого и среднего предпринимательства в крайне сложные финансовые условия. Проведен анализ причин снижения темпов банковского кредитования субъектов малого и среднего предпринимательства. Рассмотрены банковские продукты и программы помощи малому и среднему предпринимательству, предоставляемые отдельными государственными банками. Обоснованы основные направления активизации кредитования банковскими учреждениями субъектов малого и среднего предпринимательства.

Перспективы. На фоне проблем, связанных с кредитованием малых и средних предприятий, особый интерес представляют освоение и внедрение новых кредитных технологий, инновационных проектов, разработка новых банковских продуктов и услуг для малых и средних предприятий.

Ключевые слова: малый и средний бизнес, микропредприятия, источники финансирования капитальных инвестиций, банковские учреждения, банковское кредитование, государственная поддержка малого и среднего бизнеса.

Yaroslav CHAIKOVSKYI

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
e-mail: slawik1966@gmail.com, ya.chaikovskyi@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-1287-8094

CURRENT STATE AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF BANK LENDING TO SMALL AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE

Introduction. The article analyzes trends, the current state of bank lending to small and medium-sized businesses in Ukraine and banking products and programs to assist small and medium enterprises, which are provided by individual state-owned banks. Conclusions on the current situation are substantiated and the directions of development of bank lending to small and medium business in Ukraine are determined.

Purpose of the article is to analyze the current state of bank lending to small and medium enterprises in Ukraine, to identify the problems in this area, and develop practical and methodological recommendations for improving the work of banking institutions in the field of small and medium business lending.

Methods. Statistical methods, methods of analysis and observation were used to classify small and medium enterprises, study the current state of bank lending to small and medium-sized businesses in Ukraine. Statistical and graphical methods are used to process and summarize statistical data and display them in tables and figures. On the basis of the dialectical method of cognition, banking products and programs of assistance to small and medium enterprises in Ukraine are generalized. The generalization of the results was used in formulating conclusions on the trends and current state of bank lending to small and medium-sized businesses in Ukraine.

Results. The study of trends in the development of business structures in Ukraine shows that the current economic and financial woes caused by the COVID-19 pandemic have put the small and medium business sector in extremely difficult financial conditions. The reasons for the decline in bank lending to small and medium-sized businesses are analyzed. Banking products and programs of assistance to small and medium enterprises in Ukraine, which are provided by some state-owned banks, are considered. The main directions of intensification of lending by banking institutions of small and medium enterprises in Ukraine are substantiated.

Perspectives. Against the background of problems associated with lending to small and medium enterprises, of particular interest are the development and implementation of new credit technologies, innovative projects, development of new banking products and services for small and medium enterprises.

Keywords: small and medium business, microenterprises, sources of financing of capital investments, banking institutions, bank crediting, state support of small and medium business.

JEL Classification: G210.

Постановка проблеми. В успішному розвитку економіки України важливу роль відіграє малий і середній бізнес (МСБ), який дає змогу вивести на ринок нову конкурентоспроможну продукцію для найбільш повного задоволення потреб населення, а

також знизити рівень безробіття в країні. Реалізація потенціалу малого і середнього підприємництва у вирішенні економічних і соціальних проблем неможлива без його адекватної фінансово-кредитної підтримки з боку банківських установ і держави. В

Україні на сьогодні проблема фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва стоїть особливо гостро. Адже саме малі та середні підприємства зазвичай складають основу стабільних і розвинених економік. МСБ – динамічний та швидкозростаючий сегмент української економіки. До того ж, на відміну від великих корпорацій, МСБ гнучкіший та краще пристосований до роботи в умовах економічної, політичної або фінансової нестабільності. Виходячи з цього, проблема кредитування малого і середнього підприємництва має бути одним із основних напрямків діяльності як банківських установ, так і держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання банківського кредитування малого і середнього підприємництва широко висвітлені в працях таких вітчизняних вчених, як: І. І. Волос [1], О. А. Сич [1], В. В. Турчак [2], О. М. Юнко [3] та ін. Разом з тим, питання банківського кредитування малого і середнього бізнесу вимагають подальших досліджень і розробки відповідних напрямів розвитку. Так, після останніх змін, які відбулися в економіці, необхідно й надалі вивчати тенденції розвитку цього сегменту банківського кредитування.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану банківського кредитування малих і середніх підприємств (МСП) в Україні, вироблення методичних рекомендацій щодо вдосконалення роботи банківських установ в сфері кредитування малого і середнього бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В усьому розвиненому світі малий та середній бізнес є рушійною силою економіки та основою середнього класу. Діяльність малих і середніх підприємств забезпечує зайнятість населення, а також поступлення податкових та інших платежів до бюджету. Він є потужним чинником розвитку науково-технічного прогресу і формує

здорове конкурентне середовище в галузях економіки [1, с. 421].

Економіка розвинених країн базується на малому та середньому бізнесі. Так, у 2017 р. частка кількості осіб, зайнятих у МСБ, перевищувала 50% (Польща – 67,6%, Німеччина – 63,2%, Велика Британія – 53,5%, Франція – 53,4%). Частка їх кількості перевищувала 99% від загальної кількості підприємств (Польща, Франція – 99,8%, Велика Британія – 99,7%, Німеччина – 99,6%,). Частка МСБ у ВВП багатьох європейських держав перевищує 50% (Польща – 50,2%, Німеччина – 54,6%), у Велика Британія – 49,4% [2, с. 39; 6].

За даними Державної служби статистики України, у структурі вітчизняного підприємництва за розміром підприємств станом на початок 2021 р. кількість малих підприємств становила 355700 одиниць, тобто 95,2% від загальної кількості. Частка середніх та великих підприємств – 4,7% (17604 од.) і 0,1% (512 од.) відповідно [7].

За даними Міністерства економіки України, великі і середні підприємства в Україні створюють 73% ВВП; МСБ в Україні приносить 55% ВВП в економіку країни, тобто мікро- і малі підприємства в Україні – це лише 16% ВВП [8].

Одним із основних джерел фінансових ресурсів для підприємств, у тому числі для середніх і малих підприємств, є капітальні інвестиції (табл. 1) [1, с. 421; 9; 10].

У 2020 р. в економіку України було залучено 419836,7 млн грн капітальних інвестицій, що на 204142,2 млн грн, або на 32,7%, менше, ніж у 2019 р. Це свідчить про негативну тенденцію щодо зниження розміру капітальних інвестицій в економіку країни, що, на нашу думку, спричинено пандемією COVID-19. А 66,5% інвестицій, які були залучені у 2020 р., становили власні кошти підприємств та організацій, 10,4% – кошти місцевих бюджетів, 8,7% – кошти держав-

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування у 2019–2020 рр. *

№ з/п	Джерела	2019 р.		2020 р.		Відхилення	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
1	Усього	623978,9	100,0	419836,7	100,0	-204142,2	-32,7
2	У тому числі, за рахунок коштів державного бюджету	30834,5	4,9	36512,5	8,7	+5678,0	+3,8
3	коштів місцевих бюджетів	56480,0	9,1	43558,3	10,4	-12921,7	+1,3
4	власних коштів підприємств та організацій	408275,7	65,4	279330,4	66,5	-128945,3	+1,1
5	кредитів банків та інших позик	67232,6	10,8	27894,5	6,7	-39338,1	-4,1
6	коштів інвесторів-нерезидентів	4663,9	0,8	1729,2	0,4	-2934,7	-0,4
7	коштів населення на будівництво житла	32422,0	5,2	20590,9	4,9	-11831,1	-0,3
8	інших джерел фінансування	24070,2	3,9	10220,9	2,4	-13849,3	-1,5

* Складено на основі [9; 10].

ного бюджету, 6,7% – кредити банківських установ та інші позики, 4,9% – кошти населення на будівництво житла, 0,4% – кошти інвесторів-нерезидентів, 2,4% – інші джерела фінансування.

Дані табл. 2 показують обсяги банківського кредитування суб'єктів великого, середнього, малого підприємництва та суб'єктів мікропідприємництва. Так, у 2019 р. кредити МСП і суб'єктів мікропідприємництва становили 48,2% від кредитного портфеля корпоративному сектору, з

них суб'єкти середнього підприємництва – 13,7%, суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємництва) – 18,4%, суб'єкти мікропідприємництва – 16,1%.

Таким чином, у 2020 р. темпи банківського кредитування суб'єктів великого і малого підприємництва суттєво сповільнилися, а темпи банківського кредитування суб'єктів середнього підприємництва підвищилися. Причинами зниження обсягів банківського кредитування різним за розмірами суб'єктам господарювання є: зниження

Таблиця 2

Кредити, надані банківськими установами різним за розмірами суб'єктам господарювання, млн грн*

Пе-ріод	Усьо-го	Суб'єкти великого підприємництва		Суб'єкти середньо-го підприємництва		Суб'єкти малого підприємництва (крім мікро-підприємництва)		Суб'єкти мікропідприємництва						розмір не визначено	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	річний дохід від 500 тис. євро до 2 млн євро		річний дохід від 50 тис. євро до 500 тис. євро		річний дохід до 50 тис. євро			
								млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2017	10936	1387	12,7	955	8,7	2468	22,6	1766	16,2	339	3,1	1179	10,8	2231	20,4
2018	9222	1330	14,4	1972	21,4	1998	21,7	596	6,5	518	5,6	951	10,3	1856	20,1
2019	9577	2382	24,9	1314	13,7	1759	18,4	339	3,6	533	2,6	951	9,9	2300	24,0
2020	5701	503	8,8	1607	28,2	1320	23,2	155	2,7	175	3,1	604	10,6	1337	23,5

* Складено на основі [11].

попиту на кредитні ресурси з боку МСП, зокрема конкурентний тиск з боку інших фінансових установ; високий рівень процентних ставок за кредитами; помірне зростання кредитного ризику; незахищеність прав кредиторів; ускладнення доступу банків до західних ринків капіталу через пандемію коронавірусу; нестача у МСП ліквідної застави та загалом непрозоре ведення бізнесу в Україні, зокрема відсутність у частини МСП фінансової звітності.

Доступ МСП до кредитних ресурсів є складним, а для низки компаній він практично закритий. Спостерігається посилення вимог банківських установ до позичальників, які охоплюють: 1) наявність ліквідного майна для застави; 2) доволі тривалий час існування фірми; 3) прибутковість компанії; 4) обґрунтування витрачання коштів; 5) прозорість звітності; 6) позитивна кредитна історія, хороша репутація фірми.

На сьогодні банківські установи намагаються мінімізувати свої ризики від кредитування МСБ, що пояснюється негативними тенденціями на ринку кредитування. Саме тому найбільші банківські установи стримують активність на ринку, адже вони найбільш схильні до збільшення простроченої заборгованості. Величезний вплив на кредитування малого і середнього бізнесу надав той чинник, що банківські установи прагнуть підтримати клієнтів серед великого бізнесу, тому що багато хто з них втратили можливість кредитування своєї діяльності зарубіжними банківськими установами. Це сталося, в основному, внаслідок пандемії коронавірусу.

За даними Національного банку України, ще у 2019 р. сформовано передумови для відновлення кредитування: сповільнено інфляцію; підтримується фінансова стабільність; банки мають достатньо ліквідності для кредитування, а також капіталу для нарощування кредитного портфеля;

припинено практики пов'язаного кредитування; банківські установи можуть більше ресурсів спрямувати на кредити "ринковим" компаніям; проблемні кредити належно зарезервовані та не створюють тиск на фінанси банківських установ; посилено захист прав кредиторів; з'явилося більше якісних позичальників, які нормалізували боргове навантаження після кризи, з'являються нові підприємства, що швидко зростають; максимально спрощено процедури оцінки банківськими установами платоспроможності МСБ; враховано пропозиції банків щодо спрощення регуляторних правил в частині оцінки кредитного ризику [12].

На початку 2019 р. НБУ підвищив ліміт для портфельної оцінки кредитів юридичним особам-суб'єктам господарювання із 2 млн грн до 5 млн грн. Упровадження сучасних стандартів управління ризиками створює передумови для подальших кроків [13].

5 грудня 2019 р. Правління Національного банку України затвердило зміни до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, яке затверджено постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351.

На практиці це означає, що ключовим чинником оцінки ризиків позичальників буде своєчасність погашення боргу. Так, доки позичальники не допускать прострочок за своїми зобов'язаннями, надані їм кредити вважатимуться високоякісними. За такими кредитами банківські установи визначатимуть мінімальний кредитний ризик. Спрощений підхід до оцінки кредитних ризиків фізичних осіб-підприємців також спростить формальні процедури з кредитного адміністрування. Загалом це розширить можливості банківських установ кредитувати МСБ та полегшить підприємцям доступ до кредитних ресурсів.

Відновлення кредитування залежить, зокрема, від простоти отримання кредиту. НБУ хоче забезпечити такі умови, коли і малий бізнес має доступ до фінансування, і водночас ризику для банківських установ та банківської системи загалом залишаються низькими та контрольованими, зберігається цінова та фінансова стабільність. Це один із кроків у потрібному напрямку та логічне продовження роботи щодо активізації кредитування, яке забезпечить стійке зростання економіки [13].

Існують програми, що дають змогу здешевити надання банками позик. Це – програми фінансових установ у межах співпраці з різними іноземними фондами та структурами (Німецько-український фонд, Фонд Western NIS, Європейський інвестиційний фонд та ін.). Вони дають змогу поетапно впровадити в Україні нові види фінансової підтримки, а саме – часткову компенсацію процентних ставок за кредитами, які надають під бізнес-проекти, компенсацію лізингових платежів. Передбачається розширення програми мікрокредитування, а також для розвитку відповідної інфраструктурної підтримки [3, с. 193].

НБУ у 2020 р. почав знижувати облікову ставку до 6,0%, що, зрештою, мало сприяти зниженню банківськими установами власних кредитних ставок. Однак у 2021 р. НБУ підвищив облікову ставку до 8,5%.

З 2020 р. в Україні запрацювала програма доступного кредитування під 5, 7 і 9% для підтримки малого та середнього бізнесу. На компенсацію відсотків за кредитами держава спрямувала 2 млрд грн. В межах цієї програми наразі працюють 25 банківських установ [14]. Загалом у 2020 р. банки видали 7,6 тис. позик на 17,4 млрд грн. Для банківських установ успішність та ефективність роботи програми “5-7-9%” – це можливість залучити нових клієнтів і збільшити кредитний портфель. Для МСБ вона на-

цілена на розвиток стартапів і створення нових робочих місць, кредитування нового бізнесу. В умовах коронавірусної кризи МСБ потрібна будь-яка підтримка.

Банківські установи виявляють все більше зацікавлення в подальшому розвитку кредитування МСБ. Краще мати великий портфель з малих кредитів бізнесу, ризиками якого можна управляти, ніж кілька великих кредитів, виданих одній фінансово-промисловій групі, з усіма пов'язаними з цим економічними та політичними ризиками.

На сьогодні державними банківськими установами України передбачена низка фінансових і консалтингових продуктів для МСП. Так, АТ “Ощадбанк” запроваджено наступні фінансові продукти: акційне кредитування АПК; програма часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва; програма соціального інвестування спільно з WNISEF; програми підтримки МСБ від органами місцевого самоврядування; банківська гарантія; бланкові (беззаставні) овердрафти МСП; кредитування ОСББ/ЖБК; авалування векселів; придбання нових та користованих транспортних засобів, сільськогосподарської техніки та обладнання [15]. А також створена програма підтримки підприємництва “Будуй своє”, основною метою якої є надання малому і середньому підприємству наступних можливостей: навчання та консалтинг для підприємців і стартапів; швидке відкриття рахунку, миттєва картка та зручний інтернет-банкінг; інструменти для ведення бізнесу від партнерів програми на привабливих умовах; отримання фінансової підтримки [15].

АТ “Укрексімбанк” запроваджена низка фінансових продуктів для малого і середнього підприємництва, зокрема:

- кредити МСП в аграрному секторі, а саме кредити на купівлю: пального, добрива, кормів, ремонт обладнання, сільськогосподарської техніки та об-

ладнання, тварин, закладку багаторічних рослин, елеваторів, фермерських споруд та обслуговуючих будівель.

- кредитування за програмою “Білоруський імпорт”: придбання сільськогосподарської техніки, обладнання, устаткування, транспортних засобів, інших фінансових продуктів [15].

АТ “Укргазбанк”, як соціально-орієнтований банк, особливу увагу приділяє представникам МСБ, діяльність яких пов’язана з упровадженням екологічних та енергоефективних проектів, “зелених технологій”, проектів з використанням вторинної сировини, альтернативних видів енергії, зі збереження навколишнього середовища та ін. [15].

Окрему пріоритетність надано кредитуванню за наступними напрямками:

- в межах державної програми стимулювання енергоефективних заходів у житловому секторі. Кредитування на проведення енергоефективних заходів об’єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів, за яким Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України здійснюється відшкодування 40-70% від суми кредиту;
- в межах співпраці АТ “Укргазбанк” з Республікою Білорусь. Кредитування МСП на придбання нового обладнання, сільськогосподарської техніки та транспортних засобів, що вироблені в Республіці Білорусь та реалізуються на території України. Програма передбачає відшкодування частини процентної ставки урядом Республіки Білорусь;
- в межах співпраці АТ “Укргазбанк” з Німецько-українським фондом. Окремі програми кредитування за рахунок коштів фонду передбачають встановлення процентних ставок кредитування, які є одними із найнижчих на фінансовому ринку України.

АТ “Укргазбанк” одним із перших на ринку України запровадив лінійку ЕКО-продуктів та пропонує МСП скористатися додатковою лояльністю у вигляді ЕКО-надбавки до депозитних програм зниженої процентної ставки за кредитними програмами.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити наступні висновки.

1. На сьогодні малий і середній бізнес є однією з головних сфер економіки України. Мале підприємництво сприяє збільшенню робочих місць, зниженню рівня безробіття, розвитку здорової конкуренції, розширенню асортименту та підвищенню якості товарів, робіт і послуг. МСБ є основними платниками податків. Суб’єкти МСБ – це дуже перспективний ринок в Україні. Сьогодні для багатьох держав підтримка МСБ стала глобальною метою, яка розглядається як вкрай важлива для економіки.

2. Поступове відновлення економіки збільшує потреби МСП у кредитних коштах. Проте в Україні малий і середній бізнес стикається із серйозною проблемою доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні грошові кошти. Така ситуація зумовлена високою вартістю банківських кредитів. Банківські установи поступово зменшують вартість кредитів і намагаються не погіршувати нецінові умови кредитування. Проте відсоткові ставки залишаються достатньо високими, чим відштовхують значну частину МСП від банків. Тому банківським установам доцільно знижувати вартість кредитів для МСБ.

3. 2020 рік так і не став роком відновлення банківського кредитування реальної економіки. Зниження наданих банківськими установами кредитів спостерігалось для суб’єктів великого і малого підприємництва, суб’єктів мікропідприємництва. Хоча саме суб’єкти МСБ визначені НБУ та урядом як пріоритетні. Однак пандемія COVID-19

суттєво вдарила саме по МСБ. Банківські установи остерігаються, що позичальники не зможуть обслуговувати борг.

4. На державному рівні основним завданням є здешевлення банківських кредитів шляхом регулювання ставок рефінансування і мінімізації вартості кредитів з боку НБУ. Проте вартість кредитних ресурсів залишається високою. Важливим завданням є розвиток альтернативних способів забезпечення кредитів, зокрема страхування фінансових ризиків, заснування гарантійних фондів або надання державних гарантій.

5. Статистика щодо наданих кредитів свідчить про доступність і прозорість державної програми “Доступні кредити 5-7-9%”, а банківські установи всесторонньо цьому сприяють. Програма передбачає компенсацію частини процентних витрат позичальників, які спробували отримати кредит. Однак на сьогодні навіть в рамках цієї державної програми видають мало дійсно нових кредитів (велика частина таких портфелів формується за рахунок перекредитування діючих позичальників).

6. Кредитування МСБ може стати одним із головних факторів підвищення дохідності банківських установ. АТ “Ощадбанк”, АТ “Укресімбанк”, АТ “Укргазбанк” та інші банки використовують перелік універсальних і стандартизованих кредитних продуктів.

7. Банківським установам не вигідно працювати з кожним окремим представником МСБ за доволі складною і тривалою процедурою видачі кредитів, а налагоджені уніфіковані прозорі процеси в багатьох банківських установах поки що відсутні. Тому банкам доцільно спростити кредитні стандарти для МСБ. Необхідно більшу увагу приділяти освоєнню та впровадженню нових кредитних технологій, інноваційних проектів, розробці нових банківських продуктів і послуг для МСП.

8. Підприємства, своєю чергою, мають більше довіряти банківським установам, показувати достовірну і правдиву інформацію, вести прозору звітність власної діяльності.

Успішне здійснення кредитних операцій установами банків і можливість одержання кредитів суб'єктами МСБ значною мірою залежать від використання банківськими установами зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел

1. Сич О. А., Волос І. І. *Сучасний стан та умови кредитування малого та середнього бізнесу в Україні. Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 421–424. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/99.pdf>.
2. Турчак В. В. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. Молодий вчений*. 2013. № 1(01). С. 39–44. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2013_1%2801%29_9.
3. Юнко О. М. *Проблеми і перспективи кредитування малого і середнього бізнесу в Україні. Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 191–194. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_41.
4. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність. Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
5. *Small and medium-sized enterprises*. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Small_and_medium-sized_enterprises.
6. *European Commission, Statistics Explained, “Small and medium-sized enterprises”*. URL : <https://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/visualisations>.
7. *Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2020 році. Державна служба статистики України*. URL :

https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/arh_kp_ed_u.htm.

8. Частка малого та середнього бізнесу в ВВП України 55% – МЕРТ. URL : https://zn.ua/ECONOMICS/dolya-malogo-i-srednego-biznesa-v-vvp-ukrainy-55-mert-321891_.html.

9. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010–2019 роки. Державна служба статистики України. URL : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u10-13_bez.htm.

10. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за регіонами у січні-грудні 2020 року. Державна служба статистики України. URL : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2020/ibd/kin/arh_kin_dj_fin_req2020_u.htm.

11. Дані статистики фінансового сектору. Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>.

12. Тенденції та проблеми кредитування. Національний банк України. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Credit_Trends_pr_2020-01-28.pdf?v=4.

13. Національний банк спростиє умови роботи банків із малим бізнесом. Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-sprostiv-umovi-roboti-bankiv-iz-malim-biznesom>.

14. Кредит довіри: як розвивалося банківське кредитування у 2020 році. URL : <https://gmk.center.ua/posts/kredit-doviri-yak-rozvivalosya-bankivske-kredituvannya-u-2020-roci/>.

15. Банківські продукти та програми допомоги малому і середньому підприємству. URL : 7a97-4b6c-9065-22aae227d6d7&title=BankivskiProduktiTaProgramiDopomogiMalomuSerednomuPidprimitstvu.

References

1. Sych, O. A., Volos, I. I. (2018). *Suchasnyi stan ta umovy kredyuvannia maloho ta srednoho biznesu v Ukraini* [The current state and conditions of lending to small and medium businesses in Ukraine]. *Molody vchenyi – Young Scientist*, 2

(54), 421–424. Available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/99.pdf>.

2. Turchak, V. V. (2013). *Suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku maloho biznesu v Ukraini* [Current state, problems and prospects of small business development in Ukraine]. *Molody vchenyi – Young Scientist*, 1(01), 39–44. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2013_1%2801%29_9.

3. Yunko, O. M. (2014). *Problemy ta perspektyvy kredyuvannia maloho ta srednoho biznesu v Ukraini* [Problems and prospects of lending to small and medium businesses in Ukraine]. *Visnyk Universytetu Bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy – Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine*, 2 (20), 191–194. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2014_2_41.

4. *Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist. Zakon Ukrainy vid 16.1999 r. № 996-XIV* [On accounting and financial reporting. Law of Ukraine № 996-XIV]. (1999, July, 16). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

5. *Small and medium-sized enterprises*. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Small_and_medium-sized_enterprises.

6. *European Commission, Statistics Explained, “Small and medium-sized enterprises”*. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/visualisations>.

7. *Kilkist pidpriemstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpriemstva u 2020 rotsi* [The number of enterprises by type of economic activity with a division into large, medium, small and micro enterprises in 2020]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/arh_kp_ed_u.htm.

8. *Chastka maloho ta srednoho biznesu v VVP Ukrainy 55% – MERT* [The share of small and medium business in Ukraine’s GDP is 55% – MERT]. Available at: https://zn.ua/ECONOMICS/dolya-malogo-i-srednego-biznesa-v-vvp-ukrainy-55-mert-321891_.html.

9. Kapitalni investysii za dzherelamy finansuvannia za 2010–2019 roky. [Capital investments by sources of financing for 2010–2019]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine. Available at: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u10-13_bez.htm.

10. Kapitalni investysii za dzherelamy finansuvannia za rehionamy u sichni-hrudni 2020 roku. [Kapitalni investysii za dzherelamy finansuvannia za rehionamy u sichni-hrudni 2020 roku]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine. Available at: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2020/ibd/kin/arh_kin_dj_fin_reg2020_u.htm.

11. Dani statystyky finansovoho sektoru [Financial sector statistics]. Natsionalnyi bank Ukrainy – National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>.

12. Tendentsii ta problemy kredyтування [Trends and problems of lending]. Natsionalnyi bank Ukrainy – National Bank of Ukraine. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Credit_Trends_pr_2020-01-28.pdf?v=4.

13. Natsionalnyi bank sprostyv umovy roboty bankiv iz malym biznesom [The National Bank has simplified the working conditions of banks with small businesses]. Natsionalnyi bank Ukrainy – National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-sprostiv-umovi-roboti-bankiv-iz-malim-biznesom>.

14. Kredyt doviry: yak rozvyvalosia bankivske kredyтування u 2020 rotsi [Credit of trust: how bank lending developed in 2020]. Available at: <https://gmk.center.ua/posts/kredit-doviri-yak-rozvyvalosya-bankivske-kredyтування-u-2020-roci/>.

15. Bankivski produkty ta prohramy dopomohy malomu i serednomu pidpriemnytstvu [Banking products and programs to help small and medium enterprises]. Available at: 7a97-4b6c-9065-22aae227d6d7&title=BankivskiProduktiTaProgramiDopomogiMalomuSerednomuPidprimnitstvu.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2021.